

Rūpnieciskā īpašuma apelācijas padomes 2024. gada pārskats

Rūpnieciskā īpašuma apelācijas padome (turpmāk arī – Apelācijas padome) ir Ministru kabineta iecelta koleģiāla lēmējinstītūcija, kas izskata izgudrojumu patentu (ieskaitot papildu aizsardzības sertifikātus zālēm un augu aizsardzības līdzekļiem), preču zīmju, dizainparaugu un pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju (turpmāk – rūpnieciskā īpašuma objekti) ārpustiesas strīdus, kuri izriet no rūpnieciskā īpašuma objektu reģistrācijas un pēcreģistrācijas procedūrām.

Apelācijas padome izskata šādus rūpnieciskā īpašuma normatīvajos aktos paredzētos strīdus:

- par Patentu valdes lēmumu, kurš pieņemts reģistrācijas vai pēcreģistrācijas procedūrā un par kuru iesniegts apelācijas iesniegums (apelāciju lietas);
- par rūpnieciskā īpašuma objekta reģistrāciju, pret kuru iesniegts trešās personas iebilduma iesniegums (iebildumu lietas);
- par preču zīmes reģistrāciju, pret kuru trešā persona iesniegusi reģistrācijas atzīšanas par spēkā neesošu iesniegumu (atzīšanas par spēkā neesošu lietas);
- par preču zīmes reģistrāciju, pret kuru trešā persona iesniegusi reģistrācijas atcelšanas iesniegumu (atcelšanas lietas).

Apelācijas padomes locekļi, pieņemot lēmumus, ir neatkarīgi un nav pakļauti citu personu rīkojumiem vai citādi tiešai vai netiešai ietekmei. Patentu valde nodrošina Apelācijas padomes organizatorisko un administratīvo darbību.

Darbības rezultāti

2024. gadā Rūpnieciskā īpašuma apelācijas padomē strādāja trīs locekļi, no kuriem viens pildīja arī tās priekšsēdētāja pienākumus. Apelācijas padomes lietvedību nodrošina Patentu valdes darbinieks – Apelācijas padomes sekretārs.

2024. gadā saņemti divi apelācijas iesniegumi – viens par Patentu valdes lēmumu atteikt preču zīmes reģistrāciju, bet otrs par Patentu valdes lēmumu noraidīt tiesību atjaunošanu Eiropas patenta uzturēšanai spēkā Latvijā (salīdzinājumam – 2023. gadā tika saņemti pieci apelācijas iesniegumi). Nelielais apelācijas iesniegumu skaits zināmā mērā ļauj pieņemt, ka komersanti uzticas Patentu valdes ekspertu profesionalitātei, kas izpaužas pietiekami labi argumentētu un izsvērtu atteikuma lēmumu sagatavošanā.

Saņemti 46 iebilduma iesniegumi – visi pret preču zīmju reģistrācijām, un 34 no tiem iesnieguši Eiropas Savienības preču zīmju īpašnieki. 28 iebildumi (61%) iesniegti tiešsaistes datu pārraides režīmā, izmantojot Patentu valdes mājaslapā pieejamo tiešsaistes formu. Iebilduma iesniegumu skaits salīdzinājumā ar 2023. gadu nav būtiski mainījies (iepriekšējā gadā – 48). Ņemot vērā Latvijā reģistrēto un uz Latviju attiecināto starptautiski reģistrēto preču zīmju skaitu, 2024. gadā iebildumu procedūrā tika apstrīdēti 2,7% preču zīmju reģistrāciju (iepriekšējā gadā – 2,6%). Iesniegtie iebildumi lielākoties pamatoti ar agrāku identisku vai līdzīgu preču zīmi, kas reģistrēta identiskām vai līdzīgām precēm vai pakalpojumiem (Preču zīmju likuma 7. panta pirmās daļas 2. punkts). Nedaudzos gadījumos iebilduma iesniedzējs atsaucies uz agrāku Latvijā plaši pazīstamu zīmi vai zīmi, kurai Latvijā vai Eiropas Savienībā piemīt reputācija (Preču zīmju likuma 8. vai 9. pants), bet atsevišķos gadījumos iebildums pamatots ar to, ka apstrīdētās zīmes reģistrācijas pieteikums iesniegts ar negodprātīgu nolūku (Preču zīmju likuma 6. panta trešā daļa).

Mazliet lielāks nekā iepriekš bijis preču zīmju reģistrācijas atcelšanas iesniegumu skaits to nelietošanas dēļ, proti, saņemti 11 šādi iesniegumi (iepriekšējā gadā – septiņi). Saņemti arī pieci preču zīmju reģistrācijas atzīšanas par spēkā neesošu iesniegumi (iepriekšējā gadā – trīs). Pirms preču zīmju atcelšanas un atzīšanas par spēkā neesošu procedūru ieviešanas Apelācijas padomē, kas notika 2023. gada martā, šādas lietas tika izskatītas tikai vispārējās jurisdikcijas tiesā. Tātad šo 16 lietu nonākšana Apelācijas padomes kompetencē, iespējams, kaut mazliet atslogoja Latvijas tiesu darbu 2024. gadā un, cerams, tā būs arī turpmāk.

2024. gadā pēc būtības tika izskatīti 33 iebildumi, no kuriem visi bija iesniegti pret preču zīmju reģistrācijām. 24 iebildumi tika apmierināti pilnībā, 4 – apmierināti daļēji, bet 5 – noraidīti. Tādējādi lielākajā daļā lietu agrāko tiesību īpašnieki veiksmīgi realizēja savas izņēmuma tiesības. Divās iebilduma lietās puses iesniedza rakstveida izlīgumus, kurus Apelācijas padome arī apstiprināja. Savukārt 26 iebildumos lietvedība 2024. gadā tika izbeigta. Tātad samērā daudzos gadījumos komersanti savā starpā ir spējuši vienoties, kas liecina par pušu pārstāvju veiksmīgi realizētu sava veida mediāciju. Trīs gadījumos iebilduma iesniedzējiem ir atmaksāta puse no iebilduma iesniegšanas maksas, jo iebildums tika atsaukts pirms apstrīdētās zīmes īpašnieka atbildes iesniegšanas termiņa beigām.

Izskatītas piecas apelācijas par lēmumiem atteikt preču zīmes reģistrāciju un viena – par lēmumu noraidīt tiesību atjaunošanu Eiropas patenta uzturēšanai spēkā Latvijā. Visas apelācijas tika noraidītas.

Izskatīts arī viens atcelšanas iesniegums, kurš tika apmierināts, atceļot attiecīgās preču zīmes reģistrāciju tās nelietošanas dēļ. Savukārt piecās atcelšanas lietās lietvedība tika izbeigta.

Pēc būtības izskatītas divas preču zīmju atzīšanas par spēkā neesošu lietas, no kurām viena tika apmierināta pilnībā, bet otra – daļēji.

Lielākoties lietas izskatītas rakstveida procesā, tikai trijos gadījumos lietu mutvārdos izskatīt lūdzis apelācijas vai iebilduma iesniedzējs, bet četros gadījumos to pēc savas iniciatīvas noteikusi Apelācijas padome. Savukārt divos gadījumos lietas izskatītas mutvārdos, jo attiecīgie iebildumi iesniegti laikā, kad vēl nebija spēkā normas par rakstveida procesu un visas lietas tika izskatītas mutvārdos.

Apelācijas padomes 2024. gadā sagatavotie rakstveida lēmumi lietās, kurās strīds izšķirts pēc būtības, kopumā aizņem 349 lappuses (iepriekšējā gadā – 266 lappuses).

Viens no pozitīviem Apelācijas padomes 2024. gada sasniegumiem un darba efektivitātes rādītājiem ir tas, ka *inter partes* lietu (iebildumi, atcelšanas, atzīšanas par spēkā neesošu) izskatīšanas vidējais termiņš (laiks no iesnieguma saņemšanas līdz rakstveida lēmuma nosūtīšanai) tajās lietās, kas izskatītas pēc būtības un kurās nav bijusi ne lietvedības apturēšana, ne lietas dalībnieku iniciēta izskatīšanas atlikšana vai kāda termiņa pagarināšana, ir sarucis līdz 224 dienām. Ņemot vērā Rūpnieciskā īpašuma institūciju un procedūru likumā noteikto *inter partes* lietu izskatīšanas procesuālo kārtību, tas faktiski ir ļoti tuvs minimālajam iespējamajam.

Kopumā ņemot, visu *inter partes* lietu izskatīšanas vidējais termiņš 2024. gadā bija 801 diena, jo vismaz pusē lietu bijuši dažādi to izskatīšanas procesu paildzinoši apstākļi (piem., dalībnieku iniciēta izskatīšanas atlikšana vai termiņa pagarināšana, lieta vairākus gadus atlikta, jo puses ir mēģinājušas izlīgt, vai tajā apturēta lietvedība, jo bijis cits strīds tiesā, no kura var būt atkarīgs lietas izskatīšanas rezultāts).

Savukārt laiks no preču zīmes apelācijas saņemšanas līdz rakstveida lēmuma sagatavošanai 2024. gadā bija 235 dienas.

Lietas dalībnieks, kas nepiekrīt Rūpnieciskā īpašuma apelācijas padomes lēmumam, ar kuru izšķirts strīds apelācijas, iebilduma, atcelšanas vai atzīšanas par spēkā neesošu lietā, var triju mēnešu laikā no rakstveida lēmuma paziņošanas dienas vērsties tiesā ar prasības pieteikumu. 2024. gadā personas ir vērsušās tiesā saistībā ar Apelācijas padomes lēmumiem 5 iebilduma lietās. Spriedums 2024. gadā ir pieņemts vienā lietā – Rīgas pilsētas tiesa 2 papildu aizsardzības sertifikātu lietā lēma tāpat kā Apelācijas padome, noraidot pieteicēja prasību par abu papildu aizsardzības sertifikātu zālēm atzīšanu par reģistrējamiem Latvijas Republikas teritorijā.

Apelācijas padome turpināja piedalīties arī dažādos Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (EUIPO) sadarbības projektos. Darbs tika pabeigts pie Eiropas Savienības dalībvalstu kopīgā paziņojuma “Preču zīmju pieteikumi, kas iesniegti ar negodprātīgu nolūku” (publicēts 22.03.2024). Savukārt dalība turpinās EUIPO projektā CP15 par preču un pakalpojumu salīdzināšanu (rīcība ar termiņiem, kuriem trūkst skaidrības un precizitātes, un “Canon” lietas (C-39/97) kritēriju un citu faktoru vienota interpretācija).

Daudz pūļu prasīja vēstuļu ģenerēšanas moduļa ieviešana preču zīmju un dizainparaugu informācijas sistēmā TMDS BO attiecībā uz iebildumu un apelāciju lietām, kas tika realizēta EUIPO sadarbības projekta “*Decision Desktop*” ietvaros. Šādas tipveida vēstuļu sagataves atvieglo Apelācijas padomes ikdienas darbu saistībā ar dokumentu sagatavošanu par dažādiem lietvedības jautājumiem.

Komunikācija ar sabiedrību

Informācija par visiem Rūpnieciskā īpašuma apelācijas padomes lēmumiem tūlīt pēc to paziņošanas lietas pusēm tiek publicēta Patentu valdes mājaslapā. Arī pārskats par nozīmīgākajām 2024. gadā izskatītajām apelāciju, iebildumu un atcelšanas lietām ir publicēts un pieejams Patentu valdes mājaslapā (turpat aplūkojami arī iepriekšējo gadu pārskati).

Kā ik gadu, Apelācijas padomes locekļi piedalījās vairākos semināros, uzstājoties un daloties pieredzē par Apelācijas padomes praksi lietu izskatīšanā. Gada sākumā, 22. februārī, Rīgā norisinājās Patentu valdes un EUIPO Apelācijas padomju organizēts seminārs rūpnieciskā īpašuma jomas profesionāļiem, kurā tā dalībnieki tika iepazīstināti ar jaunākajiem Apelācijas padomes lēmumiem, kas pieņemti preču zīmju un dizainparaugu strīdos. Arī ikgadējā reģionālajā seminārā tiesnešiem, kas norisinājās 3. un 4. septembrī Jūrmalā, tiesneši tika iepazīstināti ar Apelācijas padomes jaunākajām nozīmīgākajām lietām. Šajā seminārā vienmēr tiek izceltas intelektuālā īpašuma jomas aktualitātes, taču šogad tas šķita īpaši saistošs, jo tā dalībniekiem bija iespēja piedalīties grupu diskusijās par kāzusu autortiesību jomā saistībā ar darbu, kas radīts ar mākslīgā intelekta palīdzību, tādējādi paplašinot arī Apelācijas padomes locekļu redzesloku. Septembra sākumā Alikantē, Spānijā, norisinājās 2. EUIPO Apelācijas padomju un Eiropas Savienības dalībvalstu intelektuālā īpašuma iestāžu apelācijas struktūrvienību pārstāvju sanāksme, kurā Apelācijas padomes priekšsēdētāja Dace Liberte tās dalībniekus iepazīstināja ar jaunākajiem Apelācijas padomes lēmumiem.

Gada pēdējā mēnesī (5. un 6. decembrī) diskusijām bagāta izvērtās Baltijas valstu intelektuālā īpašuma iestāžu ekspertu tikšanās, kura šogad norisinājās Rīgā. Apelācijas padomes kolektīvam bija iespēja satikt pārstāvjus no Lietuvas un Igaunijas intelektuālā

īpašuma iestāžu apelācijas struktūrvienībām un pārrunāt praktiskas lietas saistībā ar darba organizāciju, kā arī dalīties pieredzē par strīdu izskatīšanu.

Nākamajā gadā plānotie pasākumi

2025. gada galvenā prioritāte – pēc iespējas īsāki lietu izskatīšanas termiņi (laiks no iesnieguma saņemšanas līdz rakstveida lēmuma nosūtīšanai). Savukārt viens no lielākajiem izaicinājumiem būs saistīts ar to, lai preču zīmju un dizainparaugu informācijas sistēmā TMDS BO nodrošinātu vēstuļu ģenerēšanas moduļa “*Decision Desktop*” korektu lietojumu attiecībā uz visām *inter partes* lietām, proti, arī attiecībā uz preču zīmju atcelšanas un atzīšanas par spēkā neesošu lietām.